

Littoistenjärven linnustonselvitys v.2003

Hanna Tuominen

Pälpäläntie 13

32800 KOKEMAKI

p. 040-7078364

SISÄLLYS

LITTOISTENJÄRVEN LINNUSTOLASKENTA

1. Johdanto
2. Linnustoselvitysalueen sijainti ja luonnonkuvaus
3. Linnustolaskenta
 - 3.1 Tutkimusmenetelmät
 - 3.2 Littoistenjärven linnusto
4. Yhteenveto

Kirjallisuus

Liitteet

Kartat 1-7

Littoistenjärven linnustolaskenta

1. Johdanto

Littoistenjärven linnustaselvitys liittyy Varsinais-Suomen Maaseutuoppilaitoksessa opiskelleen Timo Kirjasen lopputyöprojektiin. Lopputyön tarkoituksena on toteuttaa luontopolku Littoistenjärven pohjois-rannalle. Työhön liittyen on järveltä, sekä suunnitellulta luontopolun osalta kartoitettu pesimälinnusto. Projektin kokonaisuuteen liittyy myös Littoistenjärven pohjois-rannalle rakennettava lintutorni, kasvillisuusselvitys ja erikseen toteutettava lasten luontopolku. Hankkeessa on mukana Kaarinan kaupunki ja Liedon kunta, Varsinhyvä Yhdistys ja Eu.

Järven linnusto oli tavanomaista lajistoa järven koko ja kasvillisuus huomioon ottaen. Littoistenjärven linnustoa on tarkkailtu ja laskettu aiemminkin. Viimeisin lintulaskenta on Hannu Rautasen tekemä laskenta järven vesi- ja rantalinnustosta vuonna 1983.

Järven vettä on säännöstelty vuodesta 1970 lähtien ja vuodesta 1982 lähtien alueella on ollut voimassa vesioikeuden päätöksen mukainen suoja-alue, joka edellyttää rajoituksia alueen maankäyttöön. Littoistenjärveä on käytetty myös raakavesi lähteenä, jonka otto on lopetettu vuonna 1999.

Littoistenjärven veden tilaa on tutkittu jo lähes 20 vuotta. Vuodesta 1986 Turun Yliopisto on tarkastellut veden fysikaalista ja kemiallista laatua, uposkasveja, järven kasvi- ja eläinplanktonia, sekä suorittamalla koekalastuksia. Järveä on kiusaanut erittäin runsaana esiintynyt uposkasveihin kuuluva vesirutto. Järven keskisyvyys on 2,2 metriä ja talvisin järven ongelmaksi muodostuu hapen vähyys jääpeitteen alia.

Littoistenjärvellä on myös historiallista merkitystä. Järvi on kuroutunut Itämerestä 5000 vuotta sitten ja vanhimpia asutuksen merkkejä järven rannoilta on löytynyt 4000 vuoden takaa. Kivikauden loppupuolelle (3000-1300 ekr.) sijoittuneet esinelöydöt keskittyvät Littoistenjärven ympäristöön.

Teollisuutta järven rannoille saapui vuonna 1739, jolloin perustettiin vanutustehdas järven etelä-osassa virtaavan puron varrelle. Teollisuus loppui Littoistenjärven rannoilta Verkatehtaan toiminnan päättyttyä 1960-luvun loppupuolella.

2. Linnustoselvitysalueen sijainti ja luonnonkuvaus

Littoistenjärvi on Turun kaupunkiseudun suurin järvi, joka sijaitsee Liedon ja Kaarinan rajalla, Turun kaupungista 6 km länteen. (**kartta 1.**)

Littoistenjärven vesialue on suuruudeltaan noin 150 hehtaaria ja järven pohjois-osassa kulkevan, suunnitteilla olevan luontopolun pituudeksi tulisi noin 3,5 km. Polku mutkittelee rannan tuntumassa sekä järveä ympäröivässä kangasmetsässä. Polulle sijoittuu mm. kallioista rantamaisemaa, metsälain alainen rantaluhta, hiekkateitä sekä Järvelän tila. Polulle voi lähteä järven luodekulmassa sijaitsevalta Littoisten hiekkarannalta tai itä-rannan Kuoviluodonniemen venerannasta. (**kartta 2.**)

Littoistenjärven rannalle sijoittuu jonkin verran asutusta, joka pääosin keskittyy Kaarinan puolelle kaakkois-, etelä-, ja länsirannalle. Järven läheisyydestä kulkee myös tieliikennettä.

3. Linnustolaskenta

%

3.1 Tutkimusmenetelmät

Littoistenjärven linnusto laskettiin kuudella eri käynnillä: 10.5. 15.5. 20.5. 28.5. 3.6. ja 12.6. Lintulaskenta aloitettiin varhain aamulla n. klo. 4.00 ja lopetettiin n. klo. 7.00. Vesilinnut laskettiin soutuveneestä käsin soutaen järven vesialue kokonaan läpi. Luontopolun ranta- ja metsälinnusto selvitettiin kartoitusmenetelmällä merkitsemällä havainnot 1 : 6000 kartoille. Tulosten tulkinnoissa noudatettiin julkaistuja lintulaskentaohjeita. (Koskimies1994).

3.2 Littoistenjärven linnusto

Littoistenjärven vesilintujen kokonaisparimääräksi saatiin 72 paria, eri lajeja tavattiin yhteensä 8. Vesilinnustosta runsaimmin esiintynyt vesilintu oli telkkä 32 parilla, myös sinisorsa pesi järvellä yleisenä 20 parilla. Lokkilinnuista järvellä tavattiin pesivänä kalalokki 13 parilla ja kalatiira 2 parilla. (**Taulukko 1.**)

Rantalintuja järvellä tavattiin 3 lajia, joista yleisin oli rantasipi 7 parilla. Luontopolulla tavattavista metsälinnuista yleisimmin esiintyviin lintuihin kuului peippo 21 parilla ja pajulintu 20 parilla. (**Taulukko 2.**)

Littoistenjärvellä tavattiin myös järveä ruokailupaikkanaan käyttäviä lintuja mm. haara- ja törmäpääskyt, kanadanhanhi sekä lokkilinnuista harmaa- ja naurulokit saalistelivat järvellä.

Littoistenjärveltä kertyi myös paljon yksittäisiä hajahavaintoja, joiden perusteella lintuja ei tulkittu pesiväksi lintulaskenta-alueelle. Pesimättömiä lintulajeja olivat mm. rantalinnuista pikkutylli ja meriharakka, metsälinnuista kulorastas, kottarainen ja pikkutikka, myös harmaapäätikan reviiri ylettyi laskenta-alueelle, muttei pesintä. Kalalokin puussa pesinnät olivat järvellä yleisiä. Laskenta-alueelle sijoittui myös sarvipöllön pesä. Littoistenjärven rantametsiä käytti saalistelualueenaan toinenkin pöllölaji, huuhkaja. Littoistenjärven vesilinnusto keskittyi melko tasaisesti järveä ympäröivään kasvillisuuteen.

Oheisessa lintulajiluettelossa olen tarkastellut lähemmin järvellä pesiviksi tulkittuja metsä-, ranta- ja vesilintuja. Vertailevana aineistona olen käyttänyt vuosina 1986, 1981 ja 1983 tehtyjä vesi- ja rantalinnustolaskentoja Littoistenjärveltä.

Vesilinnut:

Silkkuihku (*Podiceps cristatus*) 5 paria. Vuoden 1968 parimääräksi oli saatu 15 paria, v. 1981, 14 paria ja v. 1983, 24 paria. Reviirit sijoittuivat järven etelä- ja pohjois-rantojen ruokokasvillisuuteen.

Kyhmyjoutsen (*Gygis olor*) 5 paria. Pesinnät sijoittuivat etelä- ja pohjoisrannalle. Vuosien 1968, 1981 ja 1983 laskennoissa kyhmyjoutsenta ei havaittu pesiväksi Littoistenjärvellä.

Haapana (*Anas penelope*) 1 pari. Haapanan reviiri sijoittui järven kaakkois-kulmaan. Aikaisemmissa laskennoissa haapanaa ei tavattu järvellä.

Tavi (*Anas crecca*) 1 pari. Tavin reviiri sijoittui länsi-rannalle. Luultavammin järvellä pesivien tavien määrä on laskettua suurempi. Tavi on piilottelevainen lintu ja siten vaikea havainnoida. Tavin parimääräksi oli saatu vuonna 1981, 3 paria ja 1983, 1 pari

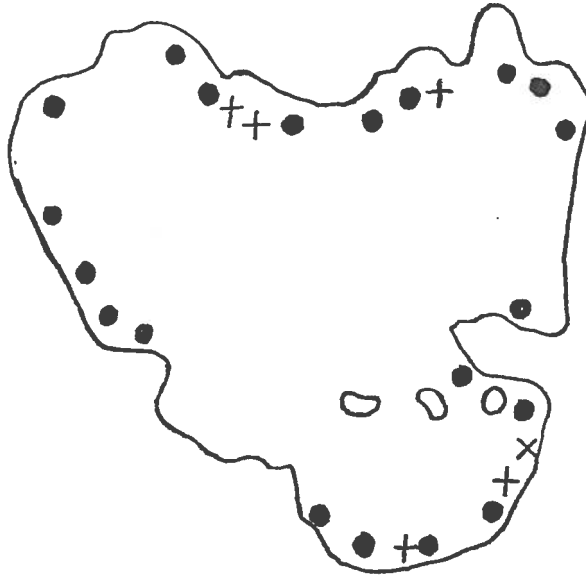
Sinisorsa (*Anas platyrhynchos*) 20 paria. Sinisorsan reviirit sijoittuivat tasaisesti järveä ympäröivään kasvillisuuteen. Vuonna 1968 oli parimääräksi saatu 11 paria, 1981, 6 paria ja 1983, 10 paria.

Tukkasotka (*Aythya fuligula*) 2 paria. Tukkasotkan molemmat pesinnät sijoittuivat Littoistenjärven Rauhaniemen tuntumaan. Aikaisemmillä laskentakerroilla ei tukkasotkaa havaittu pesiväksi järvellä.

Telkkä (*Bucephala clangula*) 32 paria. Telkkä oli runsain vesilintu Littoistenjärvellä. Runsaus johtuu sopivien pesäpaikkojen, pönttöjen löytymiseen. Vuosina 1968 telkkien parimääräksi oli saatu 3 paria, 1981, 6 paria ja 1983 9 paria.

Nokikana (*Fulica atra*) 6 paria. Nokikanan reviirit keskittyivät etelä- ja pohjois-rannan ruovikoihin. Vuoden 1968, 1981 ja 1983 laskennoissa ei nokikana kuulunut järven pesimälinnustoon.

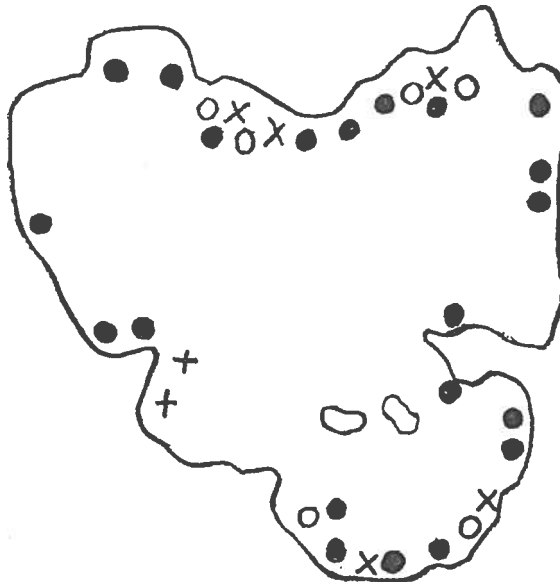
Vesilintujen pesimäpiirien sijoittuminen Littoistenjärvelle v. 2003

Sinisorsa •
Tavi O
Haapana X
Kyhmyjoutsen +

200 m

Vesilintujen pesimäpiirien sijoittuminen Littoistenjärvelle v. 2003

Telkka*
Nokikana O
Tukkasotka +
Silkkiuikku X

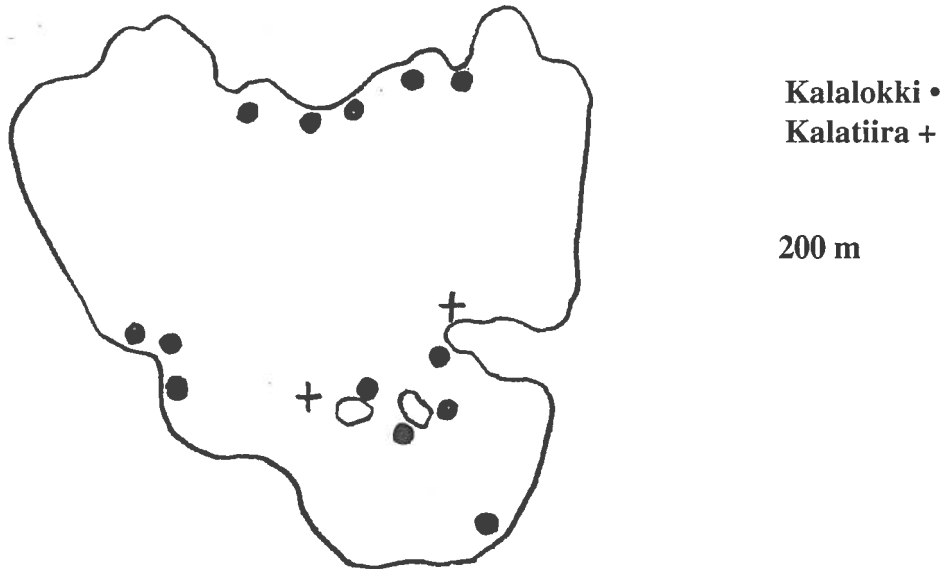
200 m

Lokkilinnut:

Kalalokki (*Larus canus*) 13 paria. Kalalokin pesinnät sijoittuivat järven paljaille kallioille, myös puussa pesinnät olivat yleisiä. Aikaisemmissa laskennoissa ei kalalokki vielä kuulunut järven pesimälinnustoon.

Kalatiira (*Sterna hirundo*) 2 paria. Vuonna 1983 järvellä pesi 1 kalatiira pari. Kalatiira on myöhäinen pesijä, joten parimäärän tarkistamiseksi olisi ollut hyvä toteuttaa vielä myöhäisempi laskentakerta. (viimeinen laskenta suoritettu 12.6.)

Lokkilintujen sijoittuminen Littoistenjärvelle v.2003

Rantalinnut: (kartat 3-7)

Rantasipi (*Acititis hypoleucos*) 7 paria. Vuonna 1983 parimäärä oli 2 paria.

Västäräkki (*Motacilla alba*) 4 paria. Vuonna 1981 parimäärä 1 pari ja 1983, 6 paria.

Pajusirkku (*Emperiza schoeniclus*) 1 pari. Reviiri sijoittui etelä-Tannan luode-kulmaan pienelle ruovikkoalalle. Pajusirkku viihtyy laajoilla movikkoalueilla, joita Littoistenjärvellä ei ole. Vuonna 1981 pesi pajusirkkuja järvellä 1 pari ja vuonna 1983, 2 paria.

Metsälinnut: (kartat 3-7)

Käpytikka (*Dendrocopos major*) 1 pari. Reviiri sijoittui järven pohjois-rannalle Järvelän tilan tuntumaan.

Metsäkirvinen (*Anthus trivialis*) 1 pari. Reviiri sijoittui pohjois-rannan kangasmetsään.

Punarinta (*Erithacus rubecula*) 2 paria. Reviirit sijoittuivat koillis-kulman metsään.

Satakieli (*Luscinia luscinia*) 1 pari. Reviiri sijoittui Littoisten hiekkarannan lähimetsään.

Mustarastas (*Turdus merula*) 7 paria. Suurin osa reviiereistä sijoittui pohjois-rannan metsiin. *

Räkättirastas (*Turdus pilaris*) 3 paria. Reviirit sijoittuivat Kuoviluodon niemen läheisyyteen ja Littoisten hiekkarannan läheisyyteen.

Punakylkirastas (*Turdus iliacus*) 3 paria. Reviirit sijoittuivat pohjois- ja itä-rannan metsiin.

Hernekerttu (*Sylvia curruca*) 2 paria. Reviirit sijoittuivat Kuoviluodon niemen läheisyyteen ja Littoisten hiekkarannan läheisyyteen.

Lehtokerttu (*Sylvia borin*) 1 pari. Reviiri sijoittui Kuoviluodon niemeen.

Tiltalti (*Phyllocopus collybita*) 2 paria. Molemmat pesimäreviirit sijoittuivat pohjois-rannan metsiin.

Pajulintu (*Phyllocopus trochilus*) 20 paria. Toiseksi runsain metsälintu. Reviirit keskittyivät pohjois-rannalle.

Hippiäinen (*Regulus regulus*) 2 paria. Molemmat pesimäreviirit sijoittuivat pohjois-rannan kuusimetsään.

Sinitiaainen (*Parus caeruleus*) 4 paria. Pesimäreviirit sijoittuivat pohjois- ja itä-rannan metsiin.

Talitiainen (*Parus major*) 15 paria. Reviirit sijoittuivat melko tasaisesti luontopolun läheisyyteen.

Peippo (*Fringilla cebs*) 21 paria. Runsaslukuisin metsälintu. Reviirit sijoittivat tasaisesti järven luontopolun läheisyyteen.

Viherpeippo (*Carduelis chloris*) 3 paria. Reviirit sijoittuivat pohjois-rannan metsiin.

Keltasirkku (*Emperiza shrinella*) 5 paria. Reviirit sijoittuivat pohjois-rannan koillis-kulmaan.

Petolinnut: (kartta 3)

Sarvipöllö (*Asio otus*). Sarvipöllön pesä sijaitti laskenta-alueen pohjois-rannalla vanhassa variksen pesässä. Sarvipöllö ei ole pesäpaikka uskollinen.

Littoistenjärven vesi- ja lokkilintujen parimäärät vesilintulaskentataulukossa v.2003.

Taulukko 1.

Laskentapäivät:	10.5.	15.5.	20.5.	28.5.	3.6.	12.6.	Parimäärät
Lintulajit:							
Silkkiuikku	8	5	2	4	1	1	5paria
Kyhmyjoutsen	5	6	5	6	7	6	5paria
Haapana	1		1				1 pan
Tavi		1		1			1 pan
Sinisorsa	20	13	8	12	13	18	20 paria
Tukkasotka	2		1	2	1	1	2 paria
Telkkä	32	26	26	6	1		32 paria
Nokikana	6	1	5	2	3	4	6 paria
Kalalokki	13	13	11	12	13	14	13 paria
Kalatiira	3	4	2	3	2	2	2 paria

Littoistenjärven ranta- ja metsälintujen parimäärät v. 2003

Taulukko 2.

Laji	Pari	Laji	Pari
Sepelkyyhky		1 Hernekerttu	2
Rantasipi		7 Lehtokerttu	1
Västaräkki		4 Sirittäjä	3
Pajusirkku		1 Tiltalti	2
Käpytikka		1 Pajulintu	20
Kiuru		2 Hippiäinen	2
Metsäkirvinen		1 Sinitäinen	2
Punarinta		2 Talitiainen	15
Satakieli		1 Peippo	21
Mustarastas		7 Viherpeippo	3
Räkättirastas		3 Keltasirkku	5
Punakylkirastas	3		

4. Yhteenveto

Vesilintulaskennat aloitetaan jo yleensä huhtikuun lopulla, jolloin pystytään arvioimaan aikaisin pesivien lintujen parimäärät esim. telkän ja sinisorsan parimäärät. Littoistenjärven linnustolaskenta aloitettiin vasta 10.5. Toisaalta tänä vuonna kevät oli myöhässä, joten laskennat onnistuivat kuitenkin antamaan hyvän kokonaiskuvan järven linnustosta.

Littoistenjärven linnustossa on tapahtunut joitakin muutoksia aikaisempiin laskentoihin verraten. Järven vesilinnustosta saatavilla oleva viimeinen laskenta on 20 vuoden takaa, joka on tehty v. 1983. " Uusina" lajeina järvelle on viime laskennasta tullut kyhmyjoutsen, nokikana, haapana, tukkasotka ja kalalokki. Silkkiuikun parimäärät ovat vuoden 1983 laskennoista järvellä pienentyneet, kun taas sinisorsan ja telkän kannat ovat runsastuneet.

Järven linnusto oli järven kokoa ja kasvillisuutta ajatellen tavanomaista pesimälajistoa. Littoistenjärven yleisimpiin vesilintuihin lukeutui telkkä ja sinisorsa. Järven rantamilla oli melko niukkaa ilmaversoiskasvillisuutta, joten rantalinnustoa esiintyi vähän. Alueelta löytyi yksi pajusirkun pesimäreiviiri, useampi rantasipin ja västäräkin reviiri. Luontopolun varteen kuului oma lajistonsa mm. tiltalti, lehtokerttu ja keltasirkku.

Littoistenjärvi on Piikkiönjoen-Aurajoen välialueen ainoa järvi ja siten tärkeä virkistämiskohde lähialueiden asukkaille. Littoistenjärven rantamille sijoittuu neljä uimarantaa sekä luodekulmassa sijaitsee tanssilava.

Kirjallisuus

Hannu Rautanen, Jouko Sarvala, Esko Gustafsson, Ilkka Isotalo, Unto Laine, Juha Sainio 1985: Littoistenjärven luonto ja käyttö. Kaarinan-Piikkiön luonnonsuojeluyhdistys.

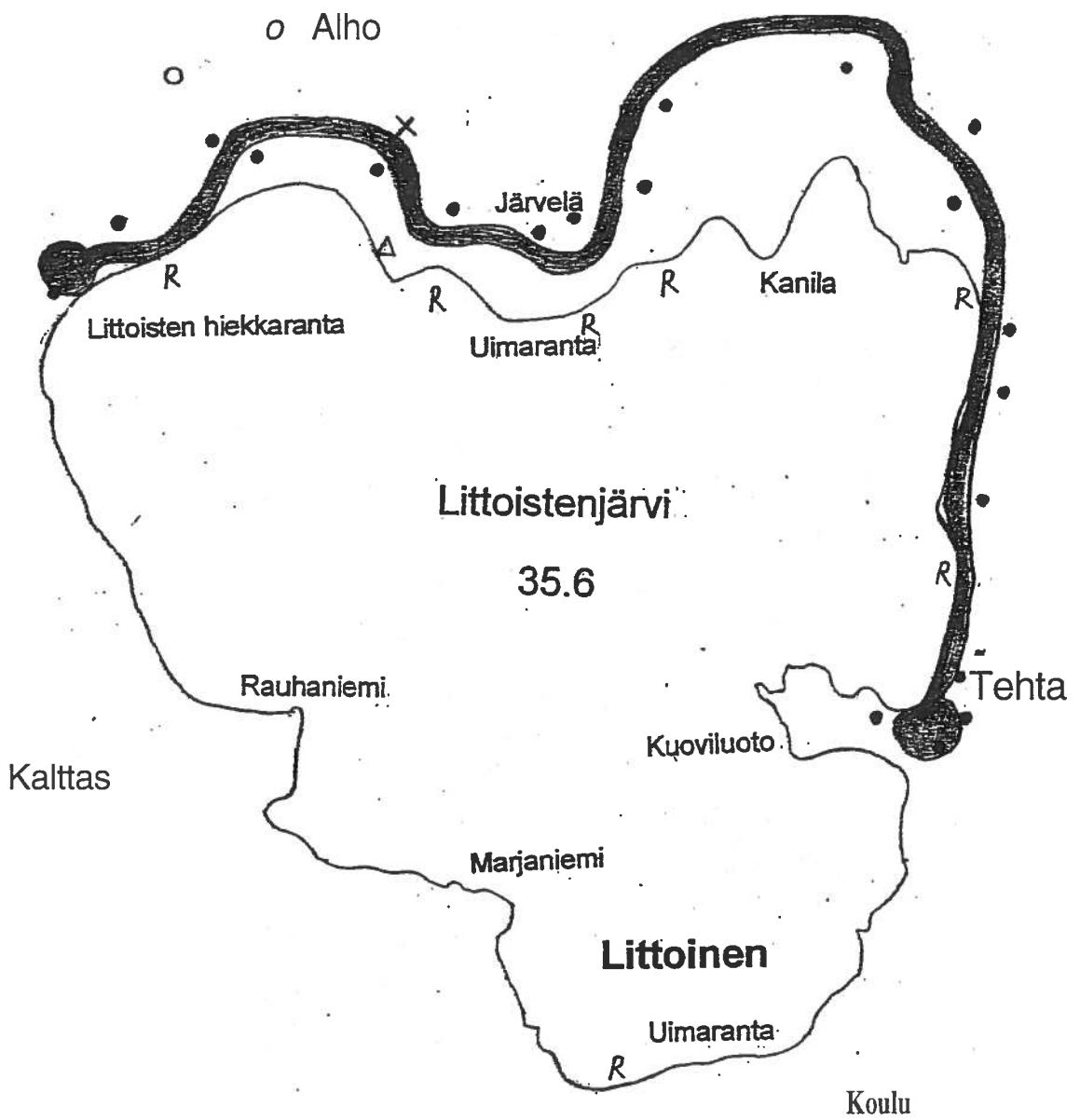
Jouko Sarvala, Heli Perttula 1994: Littoistenjärvi. Littoistenjärvityöryhmä, Kaarinan kaupunki ja Liedon kunta.

Littoistenjärven kartta

Kartta 3

1 : 10 000

Peippo = •	21 paria
Pajusirkku = Δ	1 pari
Sarvipöllön pesä = x	
Kiuru = o	2 paria
Rantasipi = R	7 paria

Littoistenjärven kartta

Kartta 4

1 : 10 000

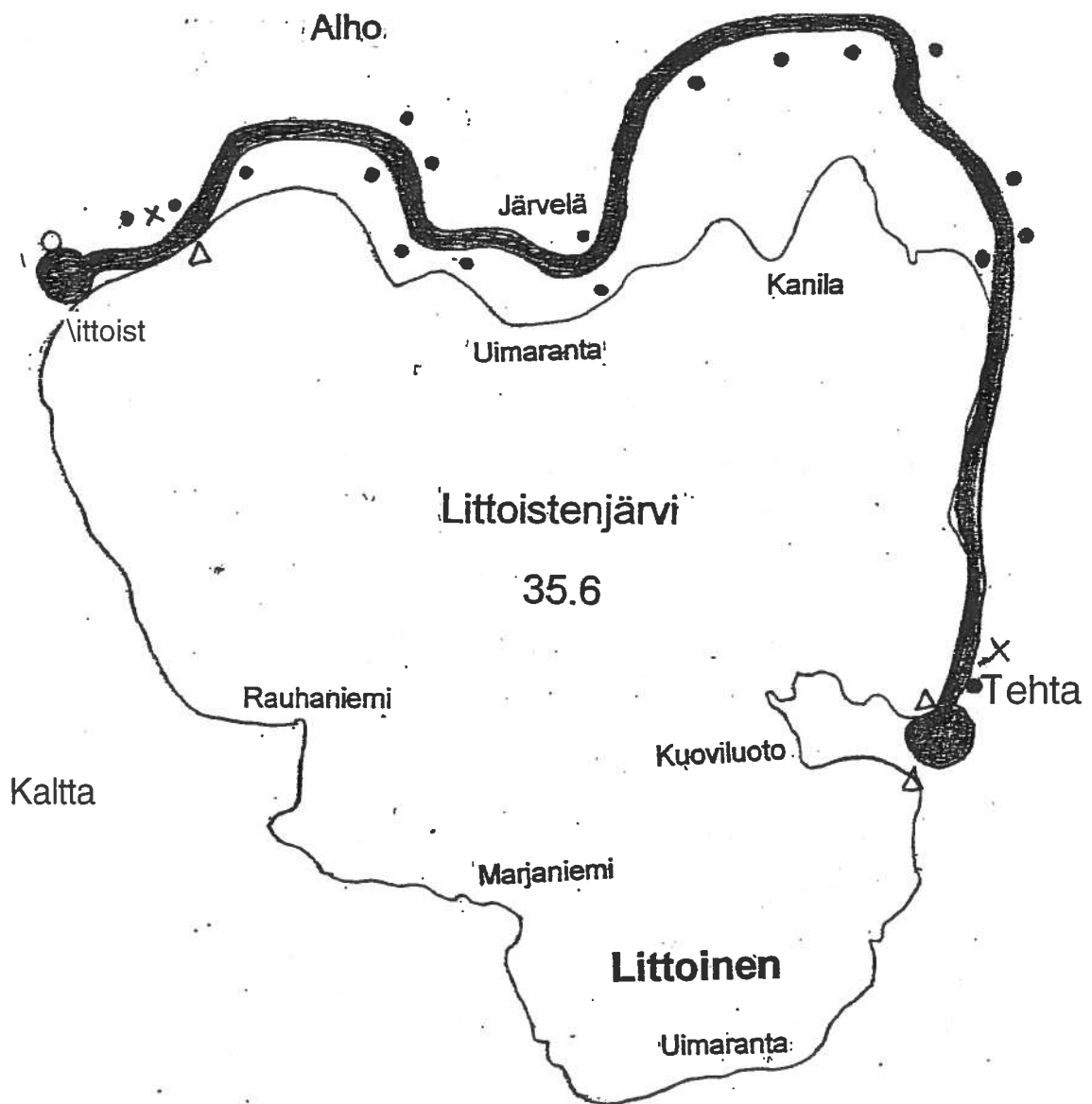
Pajulintu = • 20 paria

Västäräkki = Δ 4 paria

Satakieli = o 1 pari

Hernekerttu = x 2 paria

Koulu

Littoistenjärven kartta

Kartta
5

1 : 10 000"

Käpytikka = x	1 pari
Metsäkirvinen = o	1 pari
Räkättirastas = •	3 paria
Lehtokerttu = L	1 pari
Sirittäjä = s	3 paria

Littoistenjärven kartta

Punakylkiratas = •	3 paria
Viherpeippo = o	3 paria
Sinitiainen = x	4 paria
Tiltalti = T	2 paria
Hippiäinen =	2 paria

Littoistenjärven kartta

Kartta
7

1 : 10 000

Punarinta = P 2 paria

Keltasirkku = o 5 paria

Koulu

Talitiainen = ● 15 paria
Mustarastas = X 7 paria
Sepelkyyhky = S 1 pari

